

**Геннадій Корольов,**  
доктор історичних наук,  
старший дослідник,  
старший науковий співробітник  
відділу історії Української революції (1917–1921 рр.),  
Інститут історії України НАН України;  
Голова,  
Інститут вивчення Центрально-Східної Європи  
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9644-5191>

### **ПЕРША ЗУСТРІЧ ІЗ НАУКОВИМ КЕРІВНИКОМ (спогад про Руслана Яковича Пирого)**

На початку жовтня 2006 р. до батьківського дому поштарка принесли малий і забруднений конверт, на якому була «заповітна» для мене печатка з адресою Інституту історії України НАН України. На цей лист чекали всі мої рідні. Раніше у вересні я склав іспити для вступу до аспірантури і з нетерпінням чекав на яке-небудь повідомлення. Щиро вірив, що продовжу вчитися у Києві, в Академії наук.

Коли я відкрив листа, то прочитав повідомлення на офіційному бланку, написане канцелярським стилем, про моє зарахування до денної аспірантури, чи як це тоді називалося – «аспірантури з відривом від виробництва». Досі дивуюся цьому загадковому та неприємному формулюванню. Нібито всі мають займатися виробництвом. І що то таке, те виробництво, якщо йдеться про гуманітарний інститут Академії наук? Однак, більш хвилююче враження на мене справило останнє речення: «Вашим науковим керівником призначено доктора історичних наук, професора Р. Я. Пирого». «Чому не написати ім'я та по батькові повністю, нібито всі повинні мати екстрасенсорні здібності та вміти розшифрувати ініціали? Як можна людину позначати ініціалами?» – питав я сам себе.

Перше, що спало на думку: я чув це прізвище, воно мені знайоме, я десь його бачив. Одразу згадалася книга у чорній палітурці, присвячена трагічній події в українській історії ХХ ст. – Голодоморові 1932–1933 рр., яку кілька років тому довелося брати в бібліотеці історичного факультету Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Як відомо, Руслан Якович Пиріг був упорядником першого збірника документів про Голодомор у радянській Україні, виданого 1990 р.

У той час у мене в маленькому містечку на Миколаївщині не було ані доступу до Інтернету, ані сучасних енциклопедій в районній бібліо-

теці, тому дізнатися про біографію та основні наукові інтереси «загадкового» для мене Р. Я. Пирога було практично неможливо. Інтуїція підказувала: або Роман Якович, або Руслан Якович, які ж іще імена на «Р» у нас, в українців, поширені? Тоді ж я почав прокручувати у голові першу зустріч із майбутнім науковим керівником та подумки вибудовував діалог і мої «впевнені» відповіді на евентуальні питання.

У листопаді 2006 р., одразу по приїзді до Києва, я побіг до Національної парламентської бібліотеки України, де знайшов та замовив біобібліографічний довідник Р. Я. Пирога з нагоди 60-річчя від дня народження (Київ, 2001) та кілька його праць про Михайла Грушевського. Діставши до рук довідника та швидко перечитавши його, я відчув моральне заспокоєння і впевненість. Який знаний історик, яке життя, яка незвична доля! І тоді, і зараз я переконаний, що мені поталанило з наставником. Коли я залишав бібліотеку, вже міг упевнено йти до Інституту: знайомитися з науковим керівником. Бо нібито знав, з ким матиму справу...

Пам'ятаю, що у той день було засідання редколегії «Українського історичного журналу». До відділу історії Української революції 1917–1921 рр. заходив хвилюючись, як все пройде. Проте якось так сталося, що колеги з відділу були зайняті своїми справами і не звертали на мене уваги. «То й добре, – подумав я, – менше буде непотрібних розпитувань». Тому я лишився чекати на свого наукового керівника, а також на тодішнього завідувача відділу, професора Владислава Федоровича Верстюка, просто сидючи за одним із робочих столів. Час ішов повільно, довелося чекати близько години, але здавалося, що промайнуло пів дня.

Близько 15.30 до відділу розмірено увійшли два професори. Я сидів спиною до дверей, а тому відразу встав і повернувся. Обидва підійшли і потиснули мені руку, усміхнулися та продовжували говорити про своє. Робоче місце Руслана Яковича у відділі було якраз навпроти величезного вікна, характерного для сталінської будівлі на вул. Грушевського, 4. І хоча листопадове сонце якраз заходило і світило йому в спину, я бачив світлі та проникливі очі. Зі зрозумілих причин я пильно розглядав наукового керівника. Це був пристойний, високий та гарної статури чоловік. Пригадую елегантний зовнішній стиль Руслана Яковича. У той день він був убраний у темно-зелений костюм доброго крою. Зелений, до речі, мій улюблений колір, що символізує рівновагу та мудрість. Я ще кілька років опісля мріяв купити такий самий костюм – так він тоді мені впав у вічі...

Але ще більше враження справила на мене прекрасна українська мова обох професорів. То не був плюгавий суржик мого містечка або «житомирський» – моїх друзів зі студентських років. Без русизмів, із вірними наголосами, їхня мова звучала як мелодія і надавала атмосфері

у відділі якогось особливого інтелектуального шарму, відчуття того, що ти в стінах Академії наук. «Ось де справжня українська інтелігенція», – подумав я.

Під час тієї розмови більше говорив я, розповідав про себе, свої зацікавлення та плани. Владислав Федорович, як завідувач, радив зосередитися на вивченні останніх теоретичних праць з історії Української революції 1917–1921 рр. Руслан Якович запропонував мені підготувати кілька варіантів тем дисертаційного дослідження та їх обґрунтування.

Після цієї ніби «вступної» та ознайомчої розмови була «відділівська» кава. До мене підійшов мій науковий керівник. Наш неформальний діалог був коротеньким. Руслан Якович сказав, що в науці варто мати стиль у широкому та вузькому сенсі. «Тому, Геннадію, працюйте над своїм власним стилем», – звучали його слова. Ще довго я думав на їхнім змістом...

Лише після захисту дисертації зрозумів, що мій наставник мав на увазі. І ще й досі ці слова Руслана Яковича мають для мене величезне значення. Сам він – людина великого стилю. Його мистецтво творити, писати, думати та спілкуватися є для мене еталоном, який завжди товаришуватиме мені у житті як приклад.

Многая літа, Руслане Яковичу!